

'Je moet religie niet reduceren tot macht of geld'

Door Sarah Prins

U houdt zich bezig met godsdienstoorlogen in de zestiende en zeventiende eeuw. Wat onderzoekt u precies?

'Ik onderzoek hoe vluchtelingen religieuze hervormingen in de moderne geschiedenis complexer maakten. Dat doe ik vanuit de grensregio's in de kerkprovincie Kamerijk. Kamerijk ligt nu in Frankrijk, maar lag in de zestiende eeuw in de Zuidelijke Nederlanden en was eigenlijk een deel van de zogenaamde 'Spaanse Nederlanden'. Engelse migranten hadden er bijvoorbeeld een grote invloed, maar ook katholieke vluchtelingen uit het Noorden van de Nederlanden. De grensregio's werden zo een soort *melting pot* tussen verschillende regio's en culturen.'

Wat doet u anders dan uw voorgangers?

'Wetenschappers hebben de katholieke hervormingen in het zestiende-eeuwse Europa altijd binnen de huidige landsgrenzen bestudeerd. Dus vanuit het perspectief van bijvoorbeeld Nederland of Frankrijk. Maar de landsgrenzen van toen zijn niet meer dezelfde als die van vandaag. Ik probeer dat te doorbreken in mijn onderzoek.'

U gebruikt het katholieke drukwerk van de periode 1559-1659 als informatiebron. Wat zeggen de resultaten?

'Je zou verwachten dat er door de instroom van migranten ook meteen een meertalige drukpers ontstaat. Maar we

zien nu dat er tijdens de tweede helft van de zestiende eeuw vooral in het Latijn werd gedrukt. Latijn was het Engels van nu, een lingua franca. We denken dat dit komt doordat de Engelse vluchtelingen iedereen wilden bereiken en dus niet alleen hun geloofsgenoten thuis op de Britse eilanden. We zijn momenteel aan het uitzoeken of deze tendens naar een internationale katholieke hervorming zich in heel Europa of alleen in Kamerijk voordeed. Wat we aan het doen zijn, is letterlijk en figuurlijk grensoverschrijdend pionierswerk.'

'Historisch onderzoek leert je om empathisch te zijn'

Welke zekerheden uit de geschiedenis beginnen te wankelen?

'We hebben altijd van vroegere vluchtelingen gedacht dat ze in het land van aankomst onder elkaar bleven, op eilandjes leefden en mensen in hun thuisland opjatten dat die vooral standvastig moesten zijn aan hun eigen geloof en eigen land. Kortom: dat ze nationalistischer werden dan ze al waren. Maar migranten pikken veel meer op van de maatschappij waarin ze terecht gekomen zijn dan gedacht.'

Welke gevolgen heeft deze nieuwe kijk op vluchtelingen voor het heden?

'Het resoneert met het debat in de huidige

maatschappij, waarbij we voortdurend via de media de boodschap krijgen dat mensen die op de vlucht slaan radicaliseren. Bijvoorbeeld mensen die naar Syrië gaan. Het is de taak van wetenschappers om uit te zoeken wat daar dan precies gebeurt. Worden ze daadwerkelijk radicaler of komen ze met mensen van andere culturen in contact en gaan ze met hen in dialoog?

Je moet religie niet reduceren tot iets anders, tot macht of geld. Op fundamenteel niveau zijn veel mensen altijd al op zoek geweest naar wie of wat God is. Dat mensen daar de wapens voor opnemen is helaas een parallel, maar religie is nooit de enige reden daarvoor. Mijn onderzoek is een pleidooi om religie in een transregionale context te bestuderen.'

Door naar de geschiedenis te kijken, trek je lessen uit het verleden?

'Waar we vandaan komen, vertelt niet waar we naartoe gaan. Door gebeurtenissen uit het verleden te analyseren, besef je wel beter dat mensen vanuit verschillende achtergronden anders denken en laat je het meer toe om genuanceerd naar andere culturen te kijken. Ik denk dat de erkenning van die diversiteit een meerwaarde kan zijn voor het debat van vandaag. Historisch onderzoek leert je om empathisch te zijn.' ■

Violet Soen

Violet Soen (1981) is sinds 2010 docent vroegmoderne geschiedenis aan de KU Leuven. Ze verdiept zich in godsdienstoorlogen in het zestiende- en zeventiende-eeuwse Europa. Soen won twee prijzen met haar boeken *Geen pardon zonder paus* en *Vredehandel*, over de adellijke en Habsburgse verzoeningspogingen tijdens de Nederlandse opstand.